

v polemice s jinými badateli. Zvláštní zmínky zaslouží celým úvodem pronikající hodnocení díla mladého Augustina z hlediska poměru ideových prvků manicheismu, konstituujícího se křesťanského dogmatu a platonismu v Augustinových raných spisech.

Předmluva i paralelní vydání latinského a německého textu, tedy celá knížka, pěkně graficky řešená, může stejně dobře sloužit vědeckým účelům jako širšímu čtenářskému publiku, zajímajícímu se o památky antické či raně křesťanské literatury jako o beletrii, což ostatně platí v všech publikacích, vydávaných v knižnici „Die Bibliothek der alten Welt“.

Jana Nechutová

M. Bietak—R. Engelmayr, Eine frühdynastische Abri-Siedlung mit Felsbildern aus Sayala-Nubien. H. Böhlau Nachf., Wien 1963, vyšlo v *Berichte des Österreichischen Nationalkomitees der UNESCO-Aktion für die Rettung der Nubischen Altertümer I (Denkschriften der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, Phil.-hist. Klasse, Band 82)*, 50 stran, 38 tab., 2 plátky 1 mapka.

Jedna z prvních publikací ze záchranných akcí UNESCO v Dolní Núbii (SAR), zveřejňující část rakouských výkopů z let 1961—1962, je rozdělena na část archeologickou, jejímž autorem je M. Bietak, a část pojednávající o skalních kresbách z Chóru Našrija od R. Engelmayera. V 1. dílu je shrnut archeologický a kostrový materiál ze sídliště tzv. núbijské „A-skupiny“ s několika skalními přístřešky (abri), datovaného pomocí egyptské a egyptizující keramiky do doby raně dynastické (až do začátku egyptské 4. dyn.).

Při ústí zmíněného chóru (núbijský výraz pro wádí, koryto vyschlé řeky v poušti; zde míněn jeden z bývalých pravých přítoků Nilu) byla objevena přímo na sídlišti jeskyně se skalními malbami na stropě a množství rytin v abri, na okolním skalním podloží a na balvanech, které spolu s archeologickými nálezy obohacují dosavadní skrovné znalosti kultury A-skupiny, zhruba současně s koncem předdynastické doby a prvními dvěma dynastiemi v Egyptě. Tehdy byla v této části Nubie mnohem bohatší flóra než dnes (rozborem uhlíků byl zjištěn mj. druh akácie, používaný ve starověku na stavbu lodí). V zalesněných wádích a přilehlé savaně žili pštrosi, žirafy, snad i africký slon a na skalách jsou vyobrazeni také losi. Kvetlo zde dobytčářství a skot spolu s pštrosími vejci byl směňován za egyptskou keramiku a mořské mušle. Skořápky pštrosích vajec (k výrobě perli, nádobek a k zasazování do kovu) byly, zvláště za 18. dynastie, z Egypta dále vyváženy na Krétu (Knóssos) a odtud až do mykénského kulturního okruhu (Dendra).

Datování skalních kreseb a maleb se opírá hlavně o zobrazené druhy zvířat divokých, která jsou dnes zatlačena na jih do Súdánu (slon, žirafa, pštros, lev), a některých druhů domácích, u nichž je známa doba zavedení jejich chovu v dané oblasti (zvl. dlouhohřbý skot, hojný v Egyptě Staré říše; velbloud, přivezený do Afriky asi ve 3.—2. stol. př. n. l., příp. kůň, známý v Egyptě od vpádu Hyksósů /18. stol. př. n. l./). Autor opominul podotknout, že tato datovací metoda má i svou slabou stránku: teoreticky mohla být zobrazována i zvířata v dané oblasti v době vzniku kreseb nežijící, pravěkému umělci však známá, ať už z vyprávění nebo odjinud. Známe totiž příklady např. rytin slonů z doby ptolemaiovské, ačkoli slon byl pravděpodobně z Egypta a núbijské oblasti vytlačen už na počátku historické doby.

Poměrně spolehlivou datovací pomůckou jsou superpozice kreseb, druh zbraní a oděvu zobrazených lidí, ev. i typy jejich lodí. Obzvláště cenné jsou přírodovědné rozbory archeologického materiálu (kostí, kamen. nástrojů, pštrosích vajec, skořápek, mušlí i uhlíků), spolu s popisem technické dokumentace. Poučná jsou úvodní slova R. Meistersa, prof. G. Thausingové a vedoucího rakouských expedic do Nubie doc. K. Kromera, která podávají přehled rakouských výzkumů v zátopové oblasti přehrady Sadd el-Aali. Kniha je doplněna seznamem základní literatury k pravěku a rané historii Dolní Nubie.

Pavel Červíček